

Niet bang voor het grote gebaar

De ster van regisseur Lisaboa Houbrechts is rijzende. In *Vake Poes; of hoe God verdween* vertelt ze een Vlaams familieverhaal over religie en misbruik. 'Ook hier zocht ik naar een ander perspectief.'

door KARIN VERAART

Het was in die merkwaardige tijd van alweer een lockdown en weinig concrete vooruitzichten dat Lisaboa Houbrechts liep te broeden op een nieuwe creatie. Vanuit een voormalig dorpsschooltje, op de grens van Brussel en de landelijkheid van Pajottenland: koptelefoon op met de *Johannes-Passion*, wandelen en peinzen. Even speelde ze nog met de gedachte van een boek, maar uiteindelijk nam het plan toch de vorm aan van een nieuwe voorstelling – een episch familiedrama, voortgedreven door Bachs oratorium: *Vake Poes; of hoe God verdween*.

Twee jaar later schalt de lijdenspassie uit een gettoblaster over het grote toneel van de Koninklijke Vlaamse Schouwburg in Brussel. Een meisje van een jaar of twaalf sjouwt de door-dringende muziek met zich mee, tot ergernis van haar grootvader die zijn kleinkind woest maant het apparaat af te zetten. Het meisje gehoorzaamt voor het moment, maar ze zal niet rusten voordat ze het lijden van haar vake (opa) en dat wat hij anderen in zijn kielzog heeft aangedaan, heeft doorgrond. Wat volgt is een groots opgezet, aangrijpend verhaal dat generaties omspant, een relaas van religie en misbruik, van wanhoop en foute keu-

zen, van verdriet en van Vlaanderen. Nu staat het stuk, een productie van laGeste (opvolger van de legendarische les ballets C de la B en kabinet k.), in het Holland Festival.

Jezuskind

Lisaboa Houbrechts (30) is bepaald niet bang voor de grote zaal – of het grote theatrale soms rituele gebaar. Zo wordt in *Vake Poes* (modern) gedanst, volop live gemusiceerd, spelers van uiteenlopende leeftijden bevolken de speelvlak samen met intrigerende poppen (denk een Jezuskind), en de scènes laten niets te raden over, fysiek en heftig als ze zijn. Als we spreken via Zoom naar aanleiding van *Vake Poes*, werkt ze in de Comédie-Française in Parijs aan een enscenering van *Medea*, komend seizoen neemt ze een opera over van Marco Goecke. Groot, dus.

Houbrechts is een ranke verschijning, bescheiden maar met tegelijkertijd iets onmiskenbaar zelf-verzekerd wanneer ze praat over haar werk. Ze is deel van het collectief jonge makers dat vorig jaar de artistieke leiding van het verweerde Toneelhuis in Antwerpen overnam, nadat Guy Cassiers er was vertrokken.

Cassiers, die haar daarvoor ruim baan gaf in de grote zaal met P.U.L.S. (Project for Upcoming Talent for the Large Stage), een vijfjarig traject waarin ze zich met een tweetal producties in de

kijker speelde bij de grote Europese opera- en theaterhuizen – waaronder de Comédie.

Nieuwe interpretaties

'Ik vind het altijd leuk om op zoek te gaan naar nieuwe interpretaties zonder dat je een stuk volkomen overhoophaalt,' zegt ze. Dat zoeken naar een nieuwe blik manifesteert zich op

verschillende niveaus; zo ook in haar kijk op 'het vrouwelijke', in analyses of recensies wel geduid als feministisch. Maar zo eenduidig is dat niet, zegt ze.

'Personages als Medea spreken me aan door het mysterie dat hen omgeeft, en dat ik wil onderzoeken. Het thema van het goddelijke vind ik dan soms interessanter dan het vrouwelijke. Medea

heeft toverkrachten, bovennatuurlijke gaven; ze wordt omschreven als dochter van het licht, als kleindochter van de zon. Door haar kinderen te vermoorden treden die binnen in het rijk der martelaren, zijzelf in het godenrijk. Dat mythische fascineert me, het is een mystiek proces waar ze induikt, ze emancipeert in haar radicaliteit. Het is die bevreemdende, magische wereld

van die Griekse personages die hen doen uitstijgen boven hun menszijn. Dat prikkelt keer op keer mijn verbeelding.'

Slachtoffers en daders

Terug naar *Vake Poes; of hoe God verdween*. Op microniveau heeft het verhaal een heel aantal overeenkomsten met de familiegeschiedenis van Lisaboa Houbrechts; het idee voor de voorstelling stoelt op gesprekken die ze voerde met haar grootvader, zoals het 12-jarige meisje op het toneel. Haar vake (gespeeld door Stefaan Degand) en moeke (Elsie de Brauw) waren die mensen uit zo'n kleine religieuze gemeenschap worstelend met de rol van het geloof, de macht van de clerus en schaamtevolle herinneringen aan het fascisme; slachtoffers en daders tegelijk. 'En ook hier zocht ik naar een ander perspectief, naar hoe je een nieuw licht op iets kan werpen. Uiteraard is er die psychologische dimensie van het misbruik en de pijn van die kinderen. Maar *Vake Poes* focust óók op de aantrekkingskracht van de katholieke kerk op de jongetjes uit de voorstelling. Daarbij gaat het over het verlangen naar ritualiteit, het hogere.'

'Er zitten ook veel fictieve elementen in,' haast Houbrechts zich te zeggen. Maar inderdaad, dat was deels haar biotoop. Een schuchter meisje was ze, dat naar articulatieles werd gestuurd om haar verlegenheid te overwinnen, en daarna al snel naar de theaterschool. 'Ik kwam in contact met antieke teksten en poëzie, misschien dat die nog niet direct invoelbaar waren – maar ze resoneerden wel. Dat alles opende ruimte voor verbeelding, om dingen die gebeuren in het leven als artistieke stimulans te kunnen inzetten. Trauma heeft het woord *Traum* in zich, droom. Theater is een plek om ruimte te geven aan dromen.'

Lisaboa Houbrechts

KURT VAN DER ELST

Vake Poes; of hoe God verdween

KURT VAN DER ELST

INTERNATIONAAL THEATER AMSTERDAM
Vake Poes; of hoe God verdween
Vrijdag 16 juni,
zaterdag 17 juni, 20.30 uur